

Väkivallan muodot ja vaikutukset

6.9.2023

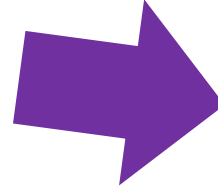
Marja Ripatti, sosiaaliohjaaja
Poliisilaitoksen sosiaalityö, lastensuojelu

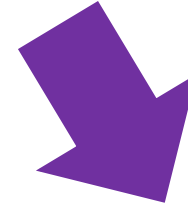
ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue

"kuherruskuukausi",
usko parempaan
huomiseen ja
muutokseen

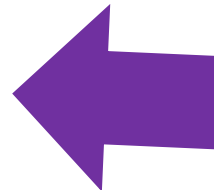
välit kiristyvät,
jännitys kasvaa

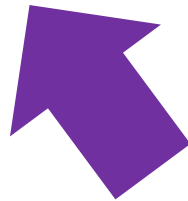
kontrollia,
pelkoa,
ahdistusta,
varomista

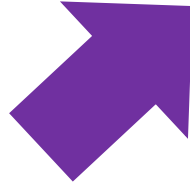
räjähdys

syyllistäminen,
kieltäminen,
selittely,
puolustelu,
vähättely

anteeksipyytäminen,
lupaukset,
avuttomuus

Väkivallan kierre

HENKINEN VÄKIVALTA

- Nimittely, halventaminen, arvostelu, nöyryyttäminen, alistaminen, vähättely
- Huutaminen, raivoaminen, sanaton piinaaminen
- Pelottelu, syytely, uhkailu, uhan ja pelon ilmapiiri, kiristäminen
- Eristäminen, sosiaalisen kanssakäymisen rajoittaminen
- Mustasukkaisuus, kontrollointi
- Tappouhkauksilla ja itsemurhalla uhkailu
- Omaisuuden vahingoittaminen ja piilottelu tai sillä uhkailu
- Fyysisellä väkivallalla uhkailu
- Kotieläinten vahingoittaminen

KEMIAALLINEN VÄKIVALTA

- Toisen ihmisen vahingoittaminen lääkkeillä, päihteillä, kemikaaleilla tai liuottimilla

HENGELLINEN VÄKIVALTA

- Pakottaminen tai painostaminen uskonnon harjoittamiseen
- Uskonnollisilla säännöillä pelotteleminen
- Toisen ihmisen uskonnollisuuden tai uskonnollisten tarpeiden pilkkaaminen ja halveksiminen

KUNNIAAN LIITTYVÄ VÄKIVALTA

- Tyttöihin ja naisiin kohdistuva väkivalta
- FGM -sukuelinten silpominen
- Pakottaminen, pakkoavioliitto
- Eristäminen
- Pukeutumisen ja liikkumisen rajoittaminen

SEURUSTELUVÄKIVALTA

- Liiallinen mustasukkaisuus
- Omiminen, kontrollointi
- Eristäminen kavereista tai perheestä

KALTOINKOHTELU TAI LAIMINLYÖNTI

- Lapsen, vanhuksen tai vammaisen henkilön jättäminen vaille hoitoa, apua tai huolenpitoa tilanteissa, joissa hän on niistä riippuvainen

VAINO

- Toistuvat puhelut, viestit, kirjeet, sähköpostit
- Seuraaminen, tarkkailu, lähestymisyritykset, pelottelu
- Netissä tapahtuva häiritsevä käyttäytyminen
- Omaisuuden vahingoittaminen

TALOUELLINEN VÄKIVALTA

- Toisen rahojen ja omaisuuden luvaton sekä holtiton käyttö
- Toisen rahankäytön kontrollointi ja estäminen
- Taloudellisella väkivallalla uhkailu ja kiristäminen
- Velanottoa toisen nimiin

VÄKIVALLAN MUODOT

IHMISKAUPPA

- Seksuaalinen hyväksikäyttö, prostituutio
- Työvoiman hyväksikäyttö
- Pakkoavioliitto
- Kerjäämisessä hyväksikäyttäminen
- Rikollisessa toiminnassa hyväksikäyttäminen

SISARUSTEN VÄLINEN VÄKIVALTA

- Kinastelut, riidat, tappelut
 - missä menee raja?
- Tavaroiden ja vaatteiden lainaaminen luvatta
- Toisen sisaruksen suosiminen

DIGITAALINEN VÄKIVALTA

- Kontrollointi digitekologiaa käyttäen
- Jatkuva some-tilien tarkkailu
- Mustamaalaaminen verkkoyhteisöissä tai somessa
- intiimien kuvien tai videoiden julkaiseminen ja jakaminen
- Velvollisuus olla tavoitettavissa, aktiivisuuden vahtiminen
- GPS-seurantalaitteet, vakoiluohjelmat

KIUSAAMINEN

- Koulu- ja työpaikkakiusaaminen
- Netissä perättömien juttujen levitys, kuvien julkaiseminen luvatta
- Yksin jättäminen
- Ilkeitä puheita takanapäin
- Mitä tahansa sellaista toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista

LASTEN KÄYTTÖ VÄKIVALLAN VÄLINEENÄ

- Uhkailu lasten vahingoittamisella
- Vanhemman uhkailu lasten huollon menettämisellä
- Lasten käyttö kielteisten viestien välittäjänä
- Lasten tapaamisten väärinkäyttö
- Lasten manipulointi toista vanhempaa vastaan
- Kontrollointi lasten kautta

FYYSINEN VÄKIVALTA

- Läpsiminen, lyöminen, tukistaminen, raapiminen, pureminen, sylkeminen
- Töniminen, potkiminen, tarttuminen, ravistelu, kiinnipitäminen
- Kuristaminen, polttaminen esim. tupakalla
- Tavaroilla heittäminen
- Teräaseella lyöminen, ampuminen
- Liikkumisen estäminen, lukitseminen tai kahlitseminen jonnekin
- Unen riistäminen
- Hoidotta jättäminen, lääkkeiden tai apuvälineiden panttaaminen
- Hoidettavan kovakourainen käsitteleminen

SEKSUAALINEN VÄKIVALTA

- Ahdistelu, koskettelu, seksuaalisiin tekoihin pakottaminen
- Seksuaalisella väkivallalla uhkailu
- Raiskaus, raiskauksen yritys
- Ehkäisyn kieltäminen
- Aborttiin pakottaminen tai sen kieltäminen
- FGM -sukuelinten silpominen
- Pornon katsomiseen pakottaminen
- Seksin kuvaaminen tai kuvien julkaiseminen luvatta

Digitaalinen väkivalta

- On väkivaltaa, jossa toista ihmistä loukataan, kontrolloidaan, tarkkaillaan, pelotellaan tai vahingoitetaan digiteknologian välityksellä.
- On moninaista ja väkivallan tekijä voi hyödyntää teoissaan myös toisia henkilöitä, kuten yhteisiä lapsia tai tuttaviam.
- Usein digitaalista väkivaltaa kokevat henkilöt kokevat samanaikaisesti myös muita lähisuhdeväkivallan muotoja, kuten henkistä tai fyysistä väkivaltaa.
- Teot ovat erityisen yleisiä eron jälkeisen tai muunlaisen vainon yhteydessä.
- Digitaalisessa vainossa toistuvaa ei-toivottua yhteydenottoa, tarkkailua ja häirintää tehdään pikaviestinpalveluiden kautta tai muuten teknologiaa hyväksikäyttäen. Vainoa voi mahdollistaa esimerkiksi GPS-paikannin, seurantaohjelma, sosiaalinen media tai tilien kaappaaminen.
- Väkivaltaa kokeneen ympärillä olevat henkilöt saattavat vähätellä digitaalista väkivaltaa. Monesti ratkaisuksi tarjotaan teknologian käytön vähentämistä tai sometilien poistamista. Vastuu väkivallasta on kuitenkin aina vain ja ainoastaan tekijällä. Myös väkivaltaa kokeneella on oikeus teknologiaan.

Digitaalista väkivaltaa voi olla esimerkiksi se, että toinen...

- soittelee ja viestittelee jatkuvasti ja suuttuu, jos et vastaa heti.
- uhkailee tai toistuvasti tarkoituksellisesti loukkaa puheluissa tai viesteissä.
- vaatii todistamaan valokuvin tai videopuheluin, että olet siellä, missä sanot olevasi.
- tutkii puhelintasi luvatta, lukee salaa viestejäsi, sähköpostejasi tai puheluhistoriaasi.
- rajoittaa teknologian käyttöäsi.
- seuraa liikkumistasi sijaintitietojen avulla.
- Seuraa toimintaasi älylaitteelle tai tietokoneelle asennetun vakoiluohjelman avulla.
- kontrolloi sosiaalisen median käyttöäsi, kuten mm. millaista sisältöä saat julkaista tai keitä sinulla saa olla kavereina/seuraajina, vaatii sinua poistamaan somekontakteja.
- murtautuu tileillesi tai vaatii tiliesi salasanoja.
- julkaisee sinusta asioita sosiaalisessa mediassa ilman lupaa, merkitsee sinut kuviin kysymättä.
- painostaa seksin kuvaamiseen tai alastonkuvien ottamiseen.
- kuvaa tai kuuntelee sinua salaa erilaisten laitteiden avulla.
- uhkailee intiimien kuvien tai videomateriaalin levittämällä.
- esiintyy nimelläsi sosiaalisessa mediassa, tekee ostoksia tai myy tuotteita nimelläsi, käyttää pankki- ja tilitietojaasi.

Digitaalinen itsemääräämisoikeus

- Sinulla on oikeus pitää yhteyttä läheisiin ihmisiin haluamallasi tavalla.
- Sinun ei tarvitse olla jatkuvasti kenenkään tavoitettavissa. On ok laittaa puhelin äänettömälle tai pois päältä.
- Muilla ei ole oikeutta lukea viestejasi tai painostaa näyttämään niitä. Sinun ei tarvitse jakaa salasanojasi kenenkään kanssa. Myös parisuhteessa saa olla salaisuuksia ja yksityisiä asioita.
- Vain sinulla on oikeus päättää siitä, mitä julkaiset ja kenen kaveri olet somessa.
- Sinä saat päättää siitä, millaisia kuvia sinusta julkaistaan somessa ja mihin julkaisuihin sinut merkitään.
- Sinun ei tarvitse lähettää kuvia tai viestejä, joiden lähettäminen tuntuu epämiellyttävältä. Muilla on velvollisuus kunnioittaa sinun rajojasi.

Miten suojautua?

- Vaihda salasanat, käytä vahvoja salasanoja sekä kaksivaiheista tunnistautumista jos se on mahdollista.
 - Älä anna tunnuksiasi tai salasanojasi kenellekään.
 - Tarkista sosiaalisen median tiliesi yksityisyysasetukset. Kaikkea tietoa ei kannata jakaa julkisesti.
 - Ota kaikissa mahdollisissa palveluissa käyttöön kirjautumisilmoitukset, jotka kertovat, mikäli tilillesi on kirjaututtu uudella laitteella.
 - Ole varovainen erityisesti, jos saat mahdolliselta väkivallantekijältä lahjaksi laitteita tai hänellä on pääsy laitteillesi. Laitteille voidaan asentaa erilaisia vakoiluohjelmia.
- Opas: [Mitä tehdä, jos ex-kumppanisi vainoaa sinua teknologian avulla](#)

Pakottava kontrolli 1/2

- Tarkoittaa jatkuvaa epätervettä vallankäyttöä, joka ilmenee monenlaisina toista vahingoittavina tekoina. Tarkoituksena on tukahduttaa uhrin elinpiiri, sosiaaliset suhteet ja mahdollisuus avun saamiseen.
- On usein pitkäkestoista ja tarkoituksellista toimintaa, joka vaikuttaa väkivallan kokijan elämään ja saa tämän muuttamaan radikaalisti omaa käyttäytymistään.
- Tunnistamista vaikeuttaa, että se on usein näkymätöntä, sillä teot tapahtuvat katseilta piilossa ja fyysisiä jälkiä jättämättä tai tekijä voi naamioida kontrolloinnin huolenpidoksi ja se saattaa näyttäytyä ulkopuolisille muun muassa välittämisenä, rakkauden ja hellyydenosoituksina.
- Pakottava kontrolli on henkisen väkivallan äärimmäinen muoto.

Pakottava kontrolli 2/2

- Parisuhteessa tapahtuva kontrollointi voi ulottua kodin seinien sisäpuolelta myös kumppanin työpaikalle, harrastuksiin, ihmissuhteisiin, nettipankkiin, sähköpostiin, some-tileihin, iltalenkille tai ostoskorin sisältöön sekä lähimarketissa että verkkokaupassa.
- Video: Pakottava kontrolli ja taloudellinen väkivalta/ **Taloudellinen väkivalta tutuksi -hanke 2021-2024, Viola -väkivallasta vapaaksi ry, Ensi- ja turvakotien liitto**
 - <https://www.youtube.com/watch?v=4rgctYVPcTE>

Miten pakottava kontrolli näkyy?

- Eristäminen ystävistä ja perheestä
- Kumppanin manipulointi
- Tarkkailu ja valvonta
- Gaslighting, hulluuden partaalle ajaminen
- Rangaistuksen ja palkinnon vuorottelu
- Lasten kääntäminen väkivaltaa kokenutta vastaan
- Nöyryyttäminen, nimittely, kritisointi, mitätöinti, uhkailu ja pelottelu
- Taloudellinen väkivalta
- Seksin määrään ja laatuun liittyvä kontrollointi

Mitä vaino on?

- Toistuvia yhteydenottoja, mitkä mielletään häiritseviksi, uhkaaviksi tai pelottaviksi ja vainotun tahdon vastaisiksi. Vaino aiheuttaa usein kohteessaan pelkoa ja ahdistusta.
- Vaino voidaan määritellä tavoitteelliseksi toiminnaksi, jossa tekijä pyrkii kontrolloimaan ja rajoittamaan kohteensa arkea, elinpiiriä ja sosiaalisia suhteita, mikä vaikuttaa vainoa kokevan turvallisuuden tunteeseen ja hyvinvointiin.
- Vainoava käytös voi olla:
 - toistuvia puheluita, tekstiviestejä, sähköposteja, kirjeitä
 - toistuvia some-päivityksiä, some-tilien tarkkailua ja ylipäätään netissä häiritsevää käyttäytymistä
 - fyysisiä lähestymisyrityksiä, seuraamista ja tarkkailua
 - uhkailuja, omaisuuden vahingoittamista ja fyysistä väkivaltaa
 - lapsiin liittyviä vahingollisia tekoja
- Vainoaminen voi kohdistua myös vainotun läheisiin.
- Opas: [Digitaalinen vaino parisuhteessa](#)
- Opas: [Varjosta valoon. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen](#)

Väkivallan vaikutus lapseen

- Perheessä tapahtuva väkivalta on usein perheen yhteinen salaisuus. Usein häpeä tai pelko väkivallan paljastumisen seurauksista estää lasta kertomasta.
- Lähisuhde- ja perheväkivaltatilanteessa lapset voivat olla väkivallan näkijöitä ja kuulijoita, kohteita tai välineitä.
- Vaikka lapset eivät ole paikalla väkivaltatilanteessa, he usein kuulevat ja oppivat aavistamaan tapahtuneen.
- Väkivallan kohdistuminen muihin perheenjäseniin on vaikutuksiltaan yhtä vahingollista kuin lapsi itse olisi väkivallan kohteena. Väkivallan seuraaminen sivusta on lapsesta pelottavaa ja hämmentävää. Lapsi voi ahdistua nähdessään, kuinka omaa vanhempaa tai sisarusta satutetaan. Hän voi myös pelätä, että joutuu itse väkivallan kohteeksi.
- Koettu väkivalta heikentää lapsen ja nuoren itsetuntoa, vääristää minäkuvaa ja aiheuttaa vaikeuksia hallita omaa elämää.

Väkivaltaa kokeneen lapsen kohtaaminen ja tukeminen

- Uskalla ottaa väkivalta puheeksi. Lapsi ei yleensä osaa tai uskalla ottaa kokemaansa väkivaltaa puheeksi.
- Ole lapselle läsnä. Kerro, että olet aikuinen, johon lapsi voi luottaa.
- Usko aina lasta, jos hän kertoo perheväkivallasta tai pyytää apuasi.
- Älä lupaa olla kertomatta kenellekään. On todennäköistä, että joudut kertomaan jollekin. Älä aseta itseäsi tilanteeseen, jossa joudut pettämään lapsen luottamuksen.
- Kerro lapselle, että perheväkivallasta kertominen on rohkea teko ja ettei perheväkivaltaa ei tarvitse hävetä. Lapsen perhe ei ole huono tai paha perhe, vaan perhe, jolla on ongelmia ja joka tarvitsee niiden ratkaisemiseen ulkopuolista apua.
- Älä tuomitse lapsen perhettä tai puhu pahaa väkivallan tekijästä. Lapsi rakastaa vanhempiaan ja peilaa itseään suhteessa heihin. Vanhempien loukkaaminen loukkaa lasta ja hänen omanarvontuntoaan.

Tee lastensuojeluilmoitus perheessä tapahtuneesta lähisuhdeväkivallasta, vaikka lapsi ei olisi ollut tilanteessa paikalla.

Lastensuojelupäivystys p. 040 353 9970

[Lastensuojeluilmoituksen tekeminen sähköisesti](#)

Tee ilmoitus poliisille, jos esille tulee epäily lapseen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta tai pahoinpitelystä, joka ei ole lievä.
Konsultoi epäselvässä tapauksessa poliisia.

**KONSULTOINNIT ja tutkintapyynnot lapseen kohdistuneessa rikoksessa:
p. vain viranomaiskäyttöön arkisin klo 10-15**

Kiitos!